

4. Балыбердин А.С. Разработка и исследование вихревых контактных устройств с активным теплообменом в зоне контакта фаз / Петров В.И., Балыбердин А.С., Махоткин И.А./ Вестник Казанского технологического университета – Казань КГТУ, 2006. – С. 52–56.
5. Н.А. Войнов. Вихревые контактные ступени для ректификации / Н.А. Войнов, Н.А. Николаев, А.В. Кустод, А.Н. Николаев, Д.В. Тароватый / Химия растительного сырья. – 2008. – № 3. – С.173–184.
6. Коробченко К.В. Дослідження технологічних та конструктивних параметрів роботи багатфункціональних абсорберів / Артюхов А.Є., Коробченко К.В., Ляпощенко О.О./ Хімія та хімічні технології: Матеріали I міжнародної конференції молодих вчених ССТ 2010. – Львів. – 2010. – С. 96–97.

УДК 66.047

УТОЧНЕНИЙ РОЗРАХУНОК ГАБАРИТІВ ДИСКОВИХ РОЗПИЛЮВАЛЬНИХ СУШАРОК ДЛЯ АДГЕЗІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ

**Турчина Т.Я. науковий співробітник
Інститут технічної теплофізики Національної академії наук України, м. Київ**

Представлено методику розрахунку габаритів розпилювальних сушарок для адгезійних матеріалів з урахуванням особливостей кінетики їх сушіння.

Design procedures sized spray dryers for adhesive materials with the peculiarities of their drying kinetics.

Ключові слова: розпилювальна сушарка, радіус камери, адгезійні матеріали, температурі параметри, продуктивність.

Отримання порошкових продуктів з рослинної сировини, для якої характерні великий вміст вуглеводів та кислот, висока в'язкість та нестійкість показників кислотності рідинних систем, ускладнене адгезійними явищами в камері розпилювальних сушарок, проблемами транспортування, сепарації та вивантаження порошку з установки, що знижує ефективність її роботи і якість продукту [1, 2].

В Інституті технічної теплофізики досліджено особливості кінетики та технології отримання методом розпилювального сушіння порошків різних за фізико-хімічними характеристиками рослинних адгезійних матеріалів: солодових екстрактів та плодово-ягідних, на основі чого розроблені нові теплотехнології отримання їх у порошковій формі для використання в якості оздоровчих продуктів у відновленому стані та для збагачення харчових продуктів у молочній, кондитерській та хлібобулочній галузях [3-6].

Для освоєння промислового виробництва таких продуктів важливо не тільки урахувати встановлені особливості даних продуктів як об'єктів розпилювального сушіння та дотримуватись рекомендованих режимних параметрів процесу їх висушування, а й правильно підібрати конструкцію та типорозмір розпилювальної сушильної установки.

Мета даної роботи полягала у розробці методики уточненого розрахунку габаритів розпилювальних сушарок з урахуванням особливостей кінетики сушіння досліджених нами колоїдних розчинів солодових екстрактів та плодово-ягідних суспензій з характерною малою дифузійною здатністю при сушінні. Методика уточненого розрахунку габаритів розпилювальних сушарок для даного класу термопластичних та адгезійних матеріалів, у якій враховувались особливості кінетики сушіння досліджених нами рослинних матеріалів, базувалась на відомій, розробленій в ІТТФ НАН України, методиці розрахунку габаритів дискових сушарок для високовологих розчинів, які не характеризуються складною реологією, термопластичністю та адгезійністю висушеного порошку, згідно якої радіус факелу розпилу визначають за формулою [7]:

$$R_{\phi} = 0,33 \delta_0 S \text{Re}^{0,35} \text{Gu}^{-0,4} \text{Ko}^{-0,2}, \quad (1)$$

де δ_0 - середній об'ємно-поверхневий діаметр краплі розпилу, що визначається за формулою Фраєра:

$$d_0 = 6,9 \cdot 10^5 \left(\frac{1}{n}\right)^{0,6} \left(\frac{1}{x}\right)^{0,5} \left(\frac{G_{\text{пр}}}{D} \frac{h_{\text{пр}}}{D}\right)^{0,2} \left(\frac{1}{x}\right)^{0,1}, \quad (2)$$

де параметри густини ρ , кінематичної в'язкості ν та поверхневого натягу σ , які характеризують фізико-хімічні і реологічні властивості висушуваного продукту, визначаються за його температурою.

За формулою (1) радіус факела R_{ϕ} у значній мірі залежить від середнього діаметру краплі δ_o у факелі розпилу (2). За експериментальними даними кінетики сушіння показник u_o у значній мірі визначає дифузійні та адгезійні здібності досліджених нами матеріалів при сушінні методом розпилювання, що призводить до неточностей у розрахунках радіуса факела розпилу та габаритів сушарок.

Корегуючий коефіцієнт. Виходячи з вищесказаного, вплив цього параметру (u_o) на радіус факелу розпилу пропонуємо збільшити на величину *корегуючого коефіцієнту* K_u (3), розрахованого, як показано у табл. 1, за значеннями вихідного вологовмісту u_o ($u_o = W_o/C_o$) дослідженого ряду термопластичних матеріалів:
$$K_u = 1 + \frac{1}{u_o} \quad (3)$$

Діаметр циліндричної частини камери - головний параметр дискових сушарок - пропонуємо здійснювати за уточненою залежністю:

$$D_k = 2 R_{\phi} \cdot K_u, \quad (4)$$

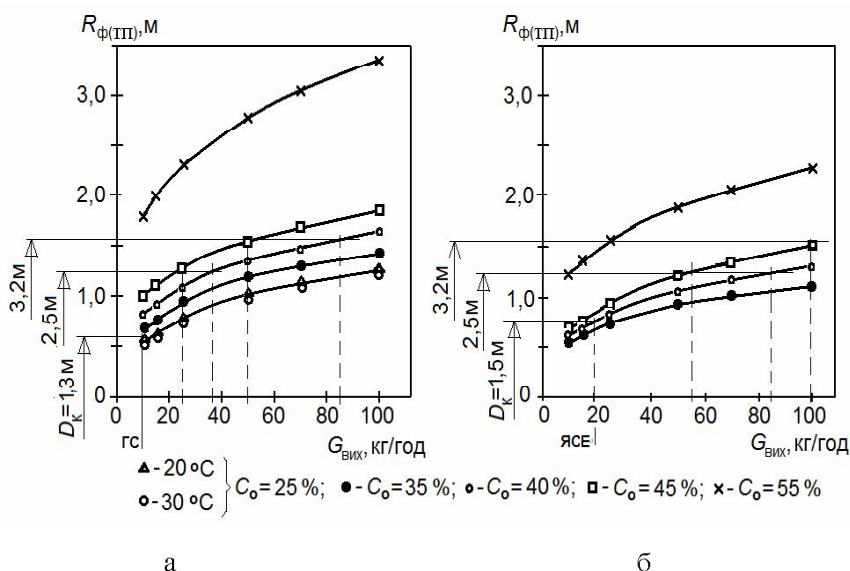
де вираз $R_{\phi} \cdot K_u = R_{\phi(тп)}$ - радіус факела для термопластичних матеріалів з рослинної сировини з урахуванням кінетики їх сушіння.

Таблиця 1 – Значення корегуючого коефіцієнту для уточненого розрахунку габаритів розпилювальних сушарок

Об'єкт сушіння	C_o	u_o	K_u
Солодові екстракти	55	0,82	2,22
	45	1,22	1,82
	35	1,86	1,54
Плодово-ягідні композиції	25	3,00	1,33

За проведеними розрахунками отримані графічні залежності $R_{\phi(тп)}(G_{внх})$ для різного вмісту сухих речовин у продукті (табл. 1) для розпилювальних сушарок, продуктивністю від 10 до 100 кг/год, що наведені на рис. 1 і за якими можна оцінити теплотехнічний потенціал сушарок різних типорозмірів, виходячи з параметрів вихідного рідинного продукту.

За даними рис. 1 підвищення температури продукту сприяє збільшенню продуктивності сушарки за рахунок поліпшення дисперсного складу у факелі розпилу завдяки зниженням в'язкості і збільшенням коефіцієнту дифузії вологи в матеріалі при сушінні. Такий вплив більш помітний для концентрованих продуктів ($C_o=45...55\%$). Так, для продукту з температурою $60\text{ }^{\circ}\text{C}$ діаметр камери може бути на $\sim 25...40\%$ менший, ніж при температурі вихідного продукту $20\text{ }^{\circ}\text{C}$, що дає резерв енергозбереження для технологій сушіння та зниження капітальних витрат при їх освоєнні.

Рис. 1 – Графічні залежності $R_{\phi(тп)}(G_p)$ для термопластичних матеріалів з рослинної сировини: а) $T_{прод} = 20\text{ }^{\circ}\text{C}$; б) $T_{прод} = 60\text{ }^{\circ}\text{C}$

Для промислового виробництва порошків досліджених в роботі матеріалів, окрім апробованої у промислових умовах (Київський завод солодових екстрактів) сушарки СУМ-1,5, пропонується ряд прямоочних дискових розпилювальних сушильних установок, розроблених в ІТТФ НАН України. Серед таких сушарок установка РЦ-2,5-7,5 з камерою діаметром 2,5 м відрізняється від решти установок розподільним виходом відпрацьованого вологого повітря та порошку, що скорочує час їх контакту і сприяє зниженню вологості порошку, адгезійних явищ і збільшенню виходу продукту. Охолодження порошку передбачається на виході з камери (у бункері-циклоні), у циклоні та шнековому теплообміннику, обладнаних системою термостатування.

Продуктивність сушарок для даних матеріалів уточнювалась за кривими $R_{ф(тп)}(G_{вих})$ (рис. 1) за параметрами вихідного продукту. Так, при температурі концентрату солодового екстракту 20°C і вмісті сухих речовин 40 % (рис. 1, а) камера з діаметром 2,5 м може забезпечити продуктивність по вихідному розчину $G_{вих} \approx 38$ кг/год, а камера діаметром 3,2 м (РЦ-3,2/16) – $G_{вих} \approx 76$ кг/год, а по готовому продукту відповідно ~ 15 і ~ 30 кг/год. Більша температура продукту (~ 60 °C) впливає на теплофізичні та реологічні властивості матеріалу: в'язкість його зменшується, що дозволяє, як показано на рис. 1, б, збільшувати вміст сухих речовин у вихідному розчині і продуктивність по рідкому та готовому продукту.

За розрахунками, що проводились для двох типорозмірів сушарок РЦ-2,5 та РЦ-3,2 і солодових екстрактів з $C_{прод} = 40$ % та $T_{прод} = 20$ °C, питомі тепловитрати незалежно від модифікації сушарок і в залежності від теплотехнологічних режимів сушіння складають ~ 7800... 9200 кДж/кг порошку, що узгоджується з даними промислової апробації сушарки СУМ-1,5 в лінії виробництва сухої форми солодових екстрактів. Крім того, використання у «мокрому» циклоні сушарки РЦ-2,5 та у системі термостатування вузлів вивантаження та охолодження порошку теплоти відпрацьованого у сушильній камері повітря дозволить знизити його температуру до ~ 40 °C і підвищити ККД сушарки в 1,3-1,4 рази.

Отримані результати показали високу ступінь узгодженості розрахункових та експериментальних даних по продуктивності сушарок за вихідним продуктом, отриманих на установках РЦ-1,3 (рис. 1, а - на плодово-ягідних гетерогенних системах - ГС) та СУМ-1,5 (рис. 1, б - на солодових екстрактах).

Таким чином, введення у розрахункову формулу (4) корегуючого коефіцієнту K_c дозволяє, при науково обгрунтованому виборі раціональних параметрів вихідного продукту та теплотехнологічних режимів сушіння, більш точно визначати габарити розпилювальних сушарок для розчинів та суспензій рослинних термопластичних матеріалів.

Висновки

Отримані результати показали, що підвищення ефективності розпилювальних сушарок при промисловому виробництві порошкових продуктів з натуральної рослинної сировини можливе при науковому обгрунтуванні не тільки теплотехнологічних параметрів сушіння даних складних матеріалів, а й при урахуванні особливостей кінетики їх сушіння в уточнених розрахунках габаритів дискових сушарок.

Література

1. Малецька К.Д., Турчина Т.Я. Вплив температурних режимів на ефективність процесу розпилювального сушіння солодових екстрактів // Наукові праці ОНАХТ – 2009.- Вип. 35.- Т.2. - С.152-157.
2. Малецька К.Д. Характеристики томатних порошків, одержаних розпилювальним методом./ К.Д. Малецька, Т.Я. Турчина, Н.Б. Сильнягіна // Наукові праці Одеської національної академії харчових технологій. – 2008.- Вип. 32.- Т.1. - С. 232-235.
3. Турчина Т.Я. Кинетика процессов теплообмена при сушке капель термопластичных материалов – солодовых экстрактов / Т.Я. Турчина // Промышленная теплотехника, 2010.- Т. 32, №3. - С. 43-49.
4. Малецька К.Д. Удосконалення процесу тепломасообміну в технологіях розпилювального зневоднення нефракціонованої рослинної сировини./ К.Д. Малецька, Т.Я. Турчина // Наукові праці Одеської національної академії харчових технологій. – 2007.-Вип. 30.-Т.1.- С. 176-181.
5. Малецкая К.Д. Новые технологии получения сухих пищевых добавок и продуктов из различных видов сырья / К.Д. Малецкая, Т.Я. Турчина, А.Г. Заритовская // Промышленная теплотехника. - 2003.- Т.25, №4.- С.156-157.
6. Малецкая К.Д. Особенности технологии получения порошков солодовых экстрактов для обогащения хлебопродуктов / К.Д. Малецкая, А.Г. Заритовская, Т.Я. Турчина // Наукові праці Одеської державної академії харчових технологій. - 2001.- Вип. 21.- С.276-279.
7. Кремнев О.А. Скоростная сушка / О.А.Кремнев, В.Р.Боровский, А.А.Долинский. – К.: Гостехиздат СССР, 1963. – 382 с.